

9.Sınıf Edebiyat 5.Ünite Özeti Roman Konu Anlatımı

Bu ünite de; “**roman, roman türleri ve roman ile hikâyenin farklarını**” öğreneceğiz.

ROMAN

Roman; **yaşanmış ya da yaşanması mümkün olay veya durumların kişi, yer ve zamana** bağlı olarak okuyucuda heyecan ve zevk uyandıracak şekilde anlatıldığı **uzun edebî** türdür.

Romanda **birbiriyle bağlantılı olaylar bir tema etrafında** bir araya gelir. Roman, **yazıldığı dönemin zihniyetini** yansıtır. Romanda **serim, düğüm ve çözüm bölümleri** bulunur.

Romanlar, **ana olayın etrafında gelişen ikinci dereceden olaylar yardımıyla ve kahramanların duygularının ayrıntılı incelenmesi ile derinleşir** ve uzun bir **edebî** türe dönüşür.

Bunları Ezberle

Roman Türünün İlkleri

- Roman türünün ilk örneği, **İspanyol yazar Cervantes'in (Servantes)** XVII. yüzyılın başlarında yayımlanan **Don Quijote (Don Kişot)** adlı eseridir.
- Türk edebiyatına roman Tanzimat'la girmiştir.
- **İlk çeviri roman, Yusuf Kâmil Paşa'nın** Fransız yazar Fénelon'dan (Fenelon) 1859 yılında çevirdiği Télémaque'tır (**Telemak'tır**).
- **İlk yerli roman, Şemsettin Sami'nin Taaşuk-ı Talat ve Fitnat** adlı eseridir.

Türk romanı, **teknik açıdan Servetifünun Dönemi'nde güçlenmiş; Halit Ziya Uşaklıgil, roman türünün Batılı anlamdaki ilk örneklerini vermiştir.** Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Dönemi'nde roman türünde başarılı örnekler verilmiştir.

ROMAN TÜRLERİ

Konularına Göre Romanlar

Macera (serüven) romanı: Günlük hayatta az rastlanan, ilgi çekici olayları okuyucuda heyecan ve merak uyandıracak biçimde anlatan roman türüdür.

Sosyal roman: Sınıf çatışması, geçim sıkıntısı, göç gibi toplumsal ve ekonomik sorunları veya birtakım töreleri ele alan roman türüdür.

Bilim kurgu romanı: Gelecekte olabilecek olayları bilimsel bir yaklaşımla, hayal gücünü de kullanarak anlatan roman türüdür.

Tarihî roman: Tarihî olayları ve kişileri konu alan roman türüdür.

Fantastik roman: Gerçeküstü olay, kişi ve yerleri konu alan roman türüdür.

Psikolojik roman (tahlil romanı): İnsanın iç dünyasını, bilinçaltını, olayların insanın ruh dünyasına etkilerini anlatan roman türüdür.

Polisiye roman: Polisiye olayların konu edildiği; aksiyon, gizem, heyecan, korku vb. öğeler içeren roman türüdür.

Tezli roman: Toplumsal veya siyasal bir sorunu konu edinen, bir tez içeren roman türüdür.

Egzotik roman: Uzak ve yabancı ülkelerin doğa ve insanlarını konu edinen roman türüdür.

Romanlar, **yansıttıkları edebî akımlara göre** de klasik roman, realist roman, romantik roman, natüralist roman vb. şeklinde de türlere ayrılabilir fakat edebî akımları üst sınıflarda işleyeceğimiz için burada yer vermedik.

Romanın Yapı Unsurları

Romanın yapı unsurları **olay, kişiler, zaman ve mekân**dır.

Romanda olayların **bir ana olay etrafında gelişip sıralanması** ile oluşan yapı unsurudur. **Ana olay etrafında yer alan her bir olay halkası kahramanların bir yönünü** tanıtır.

Olay Örgüsü

Olay örgüsünün oluşmasında kişiler arasındaki iç ve dış mücadeleler, anlaşmazlıklar **çatışmaları** ortaya çıkarır. **Olay örgüsüne hâkim olan, olay örgüsünü belirleyen çatışmaya temel çatışma** denir. Diğer çatışmalar, temel çatışmayı destekler.

Kişiler

Romanda anlatılan olayları gerçekleştiren kahramanlardır. Roman kahramanları **ruhsal ve fiziksel özellikleriyle tanıtılır**. Metindeki rol dağılımlarına göre kişiler; **başkahraman, yardımcı kahramanlar, karşıt güç** şeklinde çeşitlenir.

Karakter ve Tip

Kişilerin kendine özgü özellikleriyle diğer kişilerden ayrılanlarına karakter; kıskançlık, cimrilik, korkaklık gibi benzerlerinin niteliklerini abartılı bir biçimde üzerinde toplayanlarına **tip** denir.

Tip ile karakterin en önemli farkı temsil gücünde görülür; çünkü **tip, toplumsal boyutu ile karşımıza çıkar** ve ait olduğu sosyal durum, olay veya olgu onun üzerinden işlenir. Oysa karakter **birey olarak ele alınır**; çelişkileri, acıları, mutlulukları, çıkmazları sadece kendisine aittir ve kendisiyle sınırlandırılmıştır.

Zaman

Romanda işlenen olayların başlangıcından bitimine kadar geçen süre romanın zamanıdır. Romanda olayın geçtiği zaman ile geçmiş ve gelecek zaman arasında ilişki kurulabilir.

Mekan

Romanda **olayların geçtiği çevre ve yerlerdir**. Mekân, olayların gelişimine göre değişiklik gösterir. Mekân, tasvir edilerek okuyucunun zihninde canlandırılır. **Kişilerin karakter özelliklerinin belirlenmesinde içinde yaşadıkları mekân da etkili olduğu için romanda mekân betimlemelerine geniş yer verilir**.

Tema, Anlatıcı, Bakış Açısı

Tema, romanın bütününe hâkim olan temel duygu veya düşüncedir. Tema soyut ve genel bir kavramdır. Metin dışında da var olabilen **sevgi, aşk, dostluk, yalnızlık gibi kavramlar temayı** oluşturabilir.

Anlatıcı, romandaki olayı anlatan kişidir. Anlatıcı, yazarın kendisi değil kurmaca bir kişidir. Romanda olaylar **birinci veya üçüncü kişi ağzından** anlatılır. Birinci kişi ağzından anlatımlarda çoğu zaman **birinci** tekil şahıs (**ben**) veya **birinci** çoğul şahıs (**biz**) ekleri kullanılır. Üçüncü kişi ağzından anlatımlarda **üçüncü** tekil şahıs (**o**) ve **üçüncü** çoğul şahıs (**onlar**) kullanılır.

Roman gibi olaya dayalı metinlerde anlatıcının başvurduğu üç tür **bakış açısı** vardır:

1.Hâkim Bakış Açısı

Anlatıcı, **olaylara ve kahramanlara hâkimdir**. Olayların nasıl gelişeceğini bilir ve görür. Olayları anlatırken kahramanların **aklından geçenleri ve psikolojilerini** yansıtır. **İlahi** bakış açısı da denir.

Çoğunlukla **üçüncü kişi (o)** ağzından anlatılır.

2.Gözlemci Bakış Açısı

Anlatıcı gördüklerini, tanık olduklarını aktarır. Roman kahramanlarının aklından geçenleri bilmez. **Anlatıcının anlatımı gördükleriyle sınırlıdır**.

Çoğunlukla **üçüncü kişi (o)** ağzından anlatılır.

3. Kahraman Bakış Açısı

Olaylar, **roman kahramanlarından birinin ağızıyla** anlatılır. Olayları yaşayan kahraman, olaylar karşısındaki izlenim ve tutumunu **kendi** bakış açısıyla yansıtır.

Olaylar **birinci kişi (ben)** ağzından anlatılır.

Bakış Açılarına Örnek

Bakış açılarına basit bir örnek vermek gerekirse, "Kadın yürüyordu." cümlesi gözlemci bakış açısına; "Kadın geçmişi düşünerek yürüyordu." cümlesi hâkim bakış açısına örnektir. Kadının geçmişi düşündüğünü bilmesi, anlatıcının hâkim bakış açısına sahip olduğunun göstergesidir.

Kahraman bakış açısı da zaten adından anlaşılacağı üzere hemen tespit edilebilir, kahraman kendi ağzından olayı anlatır: "Geçmişi düşünerek yürüyordum."

Roman ile Hikâyenin Farkları

- Romanda olaylar **zinciri söz konusu** iken hikâye tek olay üzerine kurulur.
- Romanda kişi kadrosu hikâyedekine göre **daha geniştir**.
- Romanda zaman hikâyedekine göre daha **geniştir**.
- Romanda mekân hikâyedekine göre daha **çok ve çeşitlidir**.
- Romanda kişi ve mekân betimlemeleri hikâyedekine göre daha **ayrıntılıdır**.

Anlatım Teknikleri

Anlatma (Tahkiye Etme)

Hemen tüm romanlarda karşımıza çıkan klasik tekniktir. **Okuyucu hemen her şeyi anlatıcı kanalıyla görür ve öğrenir.**

Anlatma; **kişi tanıtımı, olay anlatımı, geriye dönüş, iç çözümleme veya özetleme** şeklinde yapılabilir. Bir romanda bunların hemen hepsi kullanılır.

Kişi Tanıtımı: Metindeki kişilerle ilgili okuyucuya tanıtıcı bilgiler verilir. Anlatıcı, metindeki kişileri ayırt edici yönleriyle tanıtır.

Olay Anlatımı: Metindeki olaylar, bir anlatıcı tarafından anlatılır.

Geriye Dönüş: Eserde kronolojik akışın kırılarak geçmişe dönülmesi, geçmişe ait yaşantıların anlatılması tekniğidir.

İç Çözümleme: Kişilerin iç dünyalarının, iç yaşantılarının, hâkim anlatıcı ve bakış açısıyla anlatıldığı psikolojik tahlil tekniğidir.

Özetleme: Varlığı belirgin şekilde hissedilen anlatıcı olayları, kişileri veya diğer unsurları özetleyerek anlatır.

Pastiş

Pastiş bir yazarın, **başka bir yazarın ya da anlatım türünün dil ve anlatım özelliklerini taklit** etmesidir.

Parodi

Parodi, belli bir metnin konusunun **örnek** alınmasıdır. Bir başka deyişle parodi, bir metinden yeni bir metin oluşturmaktır.

Parodi

İroni, başka bir eserle kurulan ilişkide **mizahi** bir niteliği amaçlamaktır. Yazar, **örnek aldığı metnin biçim ve içerik özelliklerini, kurgu tekniklerini alaya almak ya da okuyucuyu eğlendirmek amacıyla metni değiştirir**. Böylece bir yapıttan gülünç, eğlendirici yeni bir yapıt türetir.

Pastiş, parodi ve ironi anlatım teknikleri **sıklıkla postmodern romanlarda** kullanılır.

Klasikhoca.com

SINAVLAR DEĞİŞSE DE SORULAR HEP KLASİK!